

**Kiudjutit hapkununga Havagvianun Ilinniaqtuliqijit
hapkunuuna Ilihaqtut Naunaitkutaitigut Maligahat ukualu
Maliruagahat Ihumaliurutauhimajut**

Tunijauhimajuq Havaktianin Nutaqqanut Inulramirnnullu Havagvianin

Tattiarnaqhilirvia 16, 2019

ᓄᑕᓃᑲᓄᑦ ᓄᓃᑲᓄᑦ ᓄᓃᑲᓄᑦ
ᓄᓃᑲᓄᑦ

NUTAQQANUT INULRAMIRNNULLU
UQAQTIKHAANIK

REPRÉSENTANT DE
L'ENFANCE ET DE LA JEUNESSE

REPRESENTATIVE FOR
CHILDREN AND YOUTH

Havaktianin Nutaqqanut Inulrammirnullu Havagvia (RCYO) quviahuktut tunihilutik uqagahamingnik hapkununga Havagvianun Ilinniaqtuliqijit tughiqtaujunun nutaanguqtiqhimajunun hapkua Ilihaqtut Naunaitkutainun Maligahainun. Ihivriurutivut havagvianun tughiutit ikajuqtaujut hapkununga United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat*; maligatigut pidjutiqagtut, inuit pilaarutainun angirutit, kitut naunaijaqhimajut inulramiit inuit, maligatigut, maniliurutikkut, inugiangnikkut, pitquhikullu pilaarutit. Ukua United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat* titiraqhimajut havaaghait munarijaghaillu tapkua kavamatkut ukualu ilait piqarutait ikajungnirit hpakua pilaarutit, atuqtaujaagtut maligahat pijaangini qanuqtut nutaqqat pilaarutait ikajuqtaujut maligani, pinahuarutini, maliruagahanilu.

Ukua RCYOkut tunihijut uqagahamingnik havagvianun Ilinniaqtuliqijit ikajungnirmun inulramiit inuit, malikhugit maligatigut havaaghat havagiangini pitquidjutait nutaqqanun inulramirnunlu-ilaujut maligahat.

Pitqujaujuq #1: Hivumuuqtilugit tughiutit ihivriurutait atautinun ilihaqtunun naunaitkutait malruiqturlugit ukiumi. [s.3(2)]

Havagiva Ilinniaqtuliqijit tughiqtut ihivriuqlugit atautit ilihaqtut naunaitkutait malruiqtulugu ukiuq iliharnikkut ukiungani atauhiilaaqtaqhimaitumik iliharnirmun ukiungani. Amigaiquumiqhugit ihivriurutit malruiqtungnirmun ukiumi nakuutqijaujuq ihuaqhijuumirnmun nakuugitqijaatigullu ilihaqtut.¹ Haffumuuna qanuriniagut, ukua RCYOkut pitquijut tapkununga Havagvianun Ilinniaqtuliqijit hivumuuqlutik haffumunga tughiunmun nutaanguqtirnmun hapkununga Ilihaqtut Naunaitkutainun Maligahat.

Pitqujaujuq #2: Angiklijuumiqlugit tughiqtaujut qanuriniit katitirinirmun ilihaqtut kangiqhidjutait ilaulugit ilihaqtut naunaijautaita napait tamainin Kanadami nunaini, ukuanginaungit Nunavut, Albertami, hamaniluuniin Nunatsiami. [s.4(1)(b)]

¹ Ihivriurutait hapkua Ontariomi Ilihaqtut Naunaitkutait (OSR) Maligahat, 2000, uqaqhimajut ilangani iluaniit haffumani OSR "ihivriuqtauhimaaqtughat malikhugit maliruagahat havaktauhimajut iliharviit katimajiin pijaangini tapkua havaktauhimaaqlugit ihuaqhijuumirnmun ilihaidjutainun ilihaqtut." Kavamatkut Ontariomi, Ministaat Iliharnirmun (2019). Ontariomi Ilihaqtut Naunaitkutiat (OSR) Maligahat, 2000. Pijauhijaujuq hamanga <http://www.edu.gov.on.ca/eng/document/curricul/osr/osr.html#9>

Naunaijatiqhimangitut huuq ilihaqtut aunaijautait malrungni nunani hilataani Nunavut kituk atiqtauhimajuk tughiqtaujuni ihuaqhaqtaujumajuni maliganun. Ukua RCYOkut pitquijut tapkua ilihaqtut naunaitkutait iluaniituqaqlutik tamainik naunaijautinik pidjutaunun ilihaqtunun tamaini nunani Kanadami. Imaalu, takunaqtut tapkua tughiqtaujut ilaliutihimajut haffumunga s.4(1)(b)² nakuutqijaujaangani ililugit ataanun s.4(1)(h), kitut uqautigijainun katitignirmun kangiqhidjutait atiit najugaillu iliharviit ilihaqtut kinguani iliharvigijait, ubluit atiliunirmun, hivituniillu ilihariaqtungnirmun.. Ataanu s.4(1)(h), tughiutiqaqtut ukununga kangiqhidjutinun pijariaqaqtut kingulirmi ilihaqturiarutait iliharvingni tamangni nunaani hilataanilu Nunavut. Una tughiutaa ihuaqqtuq hapkununga RCYOkut pitquidjutaanun katitirninun ilihaqtut naunaijautait tamainin nunanin Kanadami.

Pitqujaujuq #3: Ihumagilugit pijaarnirit ihumatuqtut nutaqqat angirutigilugit ilaulutik kangiqhidjutinun inmi ilihaqtut naunaitkutainik. [s.4]

Tadja, ukua Ilihaqtut Naunaitkutaitigut Maligahat nipiqaqtut ajuqhautainun inulramiit inuit angirutikkut katitirninun inmi kangiqhidjutainun ilihaqtut naunaitkutainun. Ukua RCYOkut pitqujait tapkua Havagvia Ilinniaqtuliaijit tunihilutik nukahirnun ilihaqtunun, kitut ihumatukpata taimailiuriamingni, pijaanirmun angirutigilugit kangiqhidjutit katitiquajut inmi ilihaqtut naunaitkutainun. Una pitqujaujuq ihuaqtuq haffumunga Titiraqhimajumun Article 12 haffumani United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat*, kitutu tunihijut inulramirnun inmi uqagatik tuhaajaulutik ihumagijaulutiklu ihumaliurutigilirumigit nutaqqanun.

Pitqujaujuq #4: Pipkaqlugit atiliuqhimajut uqaqtamingnik itquumajumik tutqighaqlugu atia ublua annivia ilihaqtup naunaitkutaani, ilaliutihimajullu kavamatkut tunihimajait titiqqat tapkua tadja tughiqtaujut. [Titiraqhimaningna 4(1)(a) unalu s. 4(1)(b)]

Ihivriurutaiillu ukua RCYOkut atautinun kivgaqtungnirmun pidjutaajut tautungnaqtut ajuqhautit atuqtaujut hapkunanga inulramirnin Nunavuniunin kitut piqaqtut inmi ubluit anniviinik naunaitkutinik, kitut pijariaqaqtut uukturiamingni hapkununga

² Tughiqtaujut ilaliutijughat imaa "ilaulugit qanuriniit katitirutait ukua: a) Kavamatkut Nunavunmi Ilihaqtut Naunaitkutainun Napait; b) Albertami Ilihaqtut Napait, piqaqqat; c) GNWTmi Ilihaqtut Naunaijautait Nunavunmi, piqaqqat; ukualu d) tamaita ilihimajaujut naunaitkutait."

Kavamatkut titirainik tughiqtaujunun ataani s.4(1)(b). Ilangini pidjatau juni, pijaarniq taimaitunik naunaitkutunik hivituniquaqtut malrungnik ukiunik. Una ajuqhaut atuqtauluajuituq Nunavummiunun inuuhimajut hilataani aviktuqhimajup/pitquhikuluuniin tiguaqtaujut ataani Nunaqaqaaqtut pitquhiitigut maligaitigut. Aghuurutikkut pijaangini tapkua ilihaqtut atungilugit tuulinirmun iliharvingnun atiliurutait nuutirutiluuniin nutaanun iliharvingnun, ukua RCYOkut aghuuqhajait Havagvia Ilinniaqtulijit pilugit maligaitigut titiraqhimajut uqagaujut imaatun itut itqumajut uqariirutit tutqighijaangani atiit anniviilu ilihaqtut.

Pitqujaujuq #5: Atuqlugit qanuriniitigut ilaulugit uqauhit ilitarijaujullu titiqqat ukualu atuqtaujut. [s.4(1)(c)]

Ukua RCYOkut aghut aghuurutigijait Havagvia Ilinniaqtulijit atuqlugit qanuriniitigut ilauqatigiingnirit uqauhikkut ilitarijaujullu titiqqat atuqtaujullu, angiklijuumiqlugu qanuriniinun pijaghat titiqqanun avatiinun angutit arnallu. Ikajuutauniaqtut kangiqhidjutit paqinaqtut hapkunani Kavamatkut Kanadami qaritaujaliqiviini: <https://www.canada.ca/en/employment-social-development/news/2018/08/neutral-gender-marker-option-for-employment-insurance-applicants.html>

Pitqujaujuq #6: Pihimalugit tadjaj angiqtaujut uqauhingit inuuhinginnut atuqtaujut. [s.4(1)(e)]

Ihivriurutait kanadap kavamatkut havagviinun hapkunani Nunaqaqaaqtunun Kivgaqtuqtit Kanadami tautuktijut atungnirinik taidjuhiit Nunaqaqaaqtut Inuit, kitut ihuaqhaqhimajut atungnirit taidjuhiit Nunaqaqaaqtut hamani Nunarjuami Katimajiinni *Uqariijautimi Pilaarutainnik Nunaqaqaaqtut Inungnit*. Ukua RCYOkut pitqujait tapkua Havagvia Ilinniaqtulijit atuqlugit nutaaq angiqtauhimajut taidjuhiit naunajariangini inuuhit.

Pitqujaujuq #7: Hivumuuqlutik tughiqtaujunun katitiriangini qaritaujakkut najugainun titirautinun naunaitkutait naunajautainait. [s.4(1)(f) unalu s.4(1)(g)]

Havagvia Ilinniaqtulijit tughiutait katitiriangini qaritaujaliqutainun naunaitkutait ihuaqhilugit angiklivalianirmun nutaat qaritaujaliqtutit. Kihimi, ilangit ilagiit piqanginiaqtut qaritaujaliqinirmun naunaitkutunik pijaarnirmunluuniin qaritaujanik. Qaritaujaliqinirmun naunaitkutait avatiini aviktuqhimajup piqaqtut titirqiqivikkut

qiuqutinik qiuqutiqangituluuniin. Taimaali, piqarniq iqaijangnikkut, najugainun naunaitkutait ilihaqtut naunaitkutaini aghuungnaqtut ikajuutauniarmata humi ihaangnirmun ilangit ilihaqtut ilailuuniin kitut hivajautiqangitut qaritaujamikluuniin, imaalu pidjutaujunun humi iliharviit uqautaujutigut tapkua havaaghaqaqtut uniudjutigilugit ataani ukua *Nutaqqanut Ilagiiktununutlu Havakviita Maligait*. hapkunuuna pidjutainun, kitut qilamik pidjutiqaqtut, una igluita najugaa atuqtauluaniaqtuq titiqiqiviungituq. Haokunuuna qanuriniit, ukua RCYOkut pitqujait iglugijaita napait katitiqtaulutik, pijaghalu titiqiqiviita naunaitkutait qaritaujakullu naunaitkutait pijariqaqata.

Pitqujaujuq #8: Ilaliutilugit maligahat ilaungilugit qujaginaq kangiqhidjutit ilaujut uqaudjinirmun pidjutaujut tapkua ilaqaqtut havaktaghainun ukua Havaktiuyuq Nutaqqanut Inulramminullu Havagianin hamanga ilihaqtup naunaitkutaini. [s.5(b)]

Tadja, ukua Ilihaqtut Naunaitkutaitigut Maligahat titiraqhimajut tapkua ilihaqtut naunaitkutait ilaqaqtughaungituq qujaginaq kangiqhidjutinik ilaujut ihivriughinirmun ataani ukua *Nutaqqanik Mirinikkut Maligaa*.³ Ilaliutihimajut, Havagiva Ilinniaqtuliqijit tughiqut ilaliutilugit maligahat ilaungilugit qujaginaq kangiqhidjutit ilaujut ihivriughinirmun ihuinaarutinunluuniin ataani ukua *Inulramiit Ihuinaarutainun maligaanun*. Ukua RCYOkut ikajuqtait tamangnik ukua ilaunginirmun pituijullu maligahaq ilaliutilugu haffumunga Ilihaqtut Naunaitkutainun Maligaanun tapkua qujaginaq kangiqhidjutit ilaujut uqaudjinirmun pidjutaujunun ataani ukua *Havaktianin Nutaqqanut Inulramminullu Havagviata Maligaanun* ilaungilugit hamanga ilihaqtut naunaitkutainunlu.

Pitqujaujuq #9: Ilaliutilugit kitut kiklighait uvani ilihaqtut naunaitkutaini nuutirutainun havauhiit. [s.9]

Ukua Ilihaqtut Naunaitkutainun Maligaaq naunaijaqhimangitut kitunun kivgaqtuutinun nuutirinirmun ilihaqtut naunaitkutait. Ihivriurutit atautinun pidjutaujunun naunaijaqtaujut ihuinaarutit humi iliharivngni atangujat piinariaqangitut havaklugit

³ Ukualu tughitit nutaanguqtirlugu una maligaaq ihuaqriangani atianun nutaap maligap, ukua *Nutaqqanut Ilagiiktununutlu Havakviata Maligaa*.

munarilugiluuniin ukua ilihaqtut naunaitkutait nuutirnirmun havauhiit hivituniitigut pidjutiaqatu pijaghaungitunik tuuliinirmun ilihaqtut ilihariaqturiangini iliharivngnun. Ilaliutihimajut kiklighainun hivitunighait nuutirinirmun naunaitkutit titiraqhimajumi 9 ilijauniaqtut naunaijatiaqhimajut niriugijaujut. Ukunanungaluaq, titiraqhimajumi 9(1) ihuaqhaqtaujughaugaluaq pijaangini tapkua apirhuutit naunaitkutigut havaktaulutik pingahuni ubluni tuhaqtitirnirmun nuutirutighanun; titiraqhimajumilu 9(2) ihuaqhaqtaujughaugaluaq pijaangani tamna iliharvingmi atangujaq pijaa apirhuut ataani (1) tujuqlugu naunaitkutaq qilamik kihimi avatqungilugu pingahut ublut kinguani pijaunikkut apirhuut.

Pitqujaujuq #10: Havaklugit qaritaujakkut nuutirutighanun havauhiit uqautigijaangani ajuqhautit tuuliirutilu tapkua tauqtaujut imaa titiqivikuuqhimajut naunaitkutiaqatut titiqqat nuutirinirmun ilihaqtut naunaitkutait.[s.9(2)]

Tughiqtaujut nutaanguqtiqhimajut hapkununga Ilihaqtut Naunaitkutainun Maligahat ilaujut ilaliutilugit naunaijautait ilihaqtut naunaitkutait tamna naunaijatiaqlugit ilihaqtut kangiqhidjutait katitiqhimajut tutquumajullu tamangnik titiqqat/qaritaujakuuniin (e-record) atugaitigut. Kihimi, takunangitut qujaginaq nutaanguqtiqhimajunik tughiutinik pipkaijaangini ilihaqtut naunaitkutait nuutiqlugit qaritaujakkut. Titiraqhimajut maligahani,⁴ ilihaqtut naunaitkutait tujuqtaulutik qiqani iliharviit imaa naunaitkutaqaqtutigit titiqivikkut. Una atuqtaujuq nuutirinirmun ilihaqtut naunaitkutainik ilituripkaqtaujuq hapkununga RCYOknun imaa ajuqhautaujuq ilihaqtut nuutiqtunun iliharvingnun, taimaali titiraqarvikkut tujuqtaujut uniudjutaujut tuuliiqpektut. Imaalu, titiqqat pijauhimajut hapkununga Havagvianin Ilinniaqtuliqijit uvani 2018mi uqaqhimajut, ilangini, tapkua "ilihaqtut naunaitkutait nuutirinikkut havauhiit havaktaungitut munarijaungitullu iliharvingnin hvagvingninluuniin. Tadja havauhiq pidjutaujut ilangit naunaitkutit tamaqtaublutik tuuliiqhutiluuniin tingmitikkut kitut ihuangitumik hulaqtugijait ilihaqtut."⁵ Pijaarnirit nutirnirmun ilihaqtut

⁴ Turaaqhimalugu hamunga s.9 (2) haffumani Ilihaqtut Naunaitkutaitigut Pitqujaujunun Maliruagahainun Ihumagijaujut titiqqat.

⁵ Kavamatkut Nunavunmi, Havagviat Ilinniaqtuliqijit (2018). *Ilihaqtut Naunaitkutainik Nuutirinirmun Havauhiit Tattiarnaqhilirvia 2018*. Iqaluit, NU: Havagvia Ilinniaqtuliqijitkut. p. 2.

naunaitkutainik qaritaujakkut ikilidjutiniaqtut tuuliirnirmun tingmitikkut titiqqallu tamarnirmun, kitut taimaali ukua RCYOkut pitquijut haffuminga pitquidjunmik.

Pitqujaujuq #11: Pinaqhimablugit ihumagitiaqhugit qiniqhiablutik uqagahainik ilihaqtut kingungani tadjamilu atuqtilugu una havauhiq pijaangini inmi uqagait ihumagijaujaangini.

Ukua RCYO pitquijut tapkua, ilaliutihimajunun iliharnirmun havaqatigiit ukualu tigumidjutiqaqtut, Havagvia Ilinniaqtulijit qiniqhialutik uqagainik ilihaqtut inmingnin tughiqtaujunun aalanguqtirnit hapkununga Ilihaqtut Naunaitkutainun Maligahat. Una pitqujaujuq ihuaqhunilu Titiraqhimajumun 12 haffumani United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat*, ukualu Inuit Inuudjuhiini Aturniaqtut haffumunga *aajiqatigiinni*, ihumaliurutit angirutikkut; *pilimmaksarniq*, iliharniq qungiaqhuni, ajuqituinikkut, atuqhugit aghuurutikullu; *piliriqatigiinni*, kitut aghuurutiqaqtut havaqatigiingnirmun atahirmun pinahuarunmun; unalu, *qanuqtuurniq*, kitut aghuuqhajut nutaanguqhimajunik ikajungnirmunlu.

Ukpirijavut uqautigijavut pitquidjutivullu ikajuutiginiaqtait inulramiit Nunavunmiut pilaarutainun ataani ukua United Nations *Convention Pilaarutainun Nutaqqat*, tapkualuat:

Titiraqhimajuq 2: Tamna pilaarut munaridjutaujuq ihuinaqtauninut;

Titiraqhimajuq 3: Pilaarut munaridjutinun nakuutqiatigut piumajainun nutaqqat;

Titiraqhimajuq 4: Pilaarut munaridjutighaq nutaqqat pilaarutainun;

Titiraqhimajuq 12: Pilaarut atautip uqagahainun tuhaajaulutik ihumagijaulutiklu;

Titiraqhimajuq 16: Pilaarut hiamitiqtailinirmun;

Titiraqhimajuq 19: Pilaarutaa munarijauluni tamainin qanuriniinun ningaqnirmun;

Titiraqhimajuq 28-29: Pilaarut iliharnirmun.

Quanaqtutit pijaghamun ikajuravin aghuungnaqtunik havaaghanik. Niriuktugut hivumut maliklugit qanuqtut Havagvia Ilinniatulijit kiudjutainun uqaqtaujunun hivumuutitaujut hapkunanga RCYOkut aalallu piumajut ilaujut.

Pittiarnikkut,

Jane Bates

Havaktiuyuq Nutaqqanut Inulramminullu

CC: Lynn Matte, Aulapkaiji Nutaqqanut Inulramiinunlu Ikajuqtikhaq
Pivikhaqautikhanik

Katie Didham, Atanniluaq Atuqtaujukhanut Naunaijaiji/Qaujijaiji